

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/51367,W-wigilie-Dnia-Meczenstwa-Duchowienstwa-Polskiego-na-gdanskim-Cmentarzu-Ofiar-Hi.html>
20.04.2024, 06:14

W wigilię Dnia Męczeństwa Duchowieństwa Polskiego na gdańskim Cmentarzu Ofiar Hitleryzmu na Zaspie prezes Instytutu Pamięci Narodowej oddał hołd ofiarom wojny, w tym gdańskim księżom zamordowanym za wiarę i umiłowanie Polski - Gdańsk, 28 kwietnia 2018

Kwiaty złożono przy nagrobkach błogosławionych księży Franciszka Rogaczewskiego, Bronisława Komorowskiego i Mariana Góreckiego - wybitnych działaczy Gdańskiej Polonii, pomordowanych przez Niemców w 1940 roku.

Na Cmentarzu Ofiar Hitleryzmu na gdańskiej Zaspie obecni byli: prezes IPN dr Jarosław Szarek, dyrektor Biura Edukacji Narodowej Adam Hlebowicz, dyrektor Archiwum IPN Marzena Kruk, a także senator Antoni Szymański. Przedstawiciele IPN czwarty wieniec złożyli przy pomniku ks. Feliksa Bolta, wyjątkowo zasłużonej postaci, zwłaszcza dla rozwoju ruchu narodowego na

Pomorzu. W okresie międzywojennym ks. Feliks Bolt był posłem na Sejm Ustawodawczy (1919–1922), a w latach 1922–1927 i 1930–1935 zasiadał w Senacie (był wicemarszałkiem od 11 grudnia 1930).

W czasie II wojny, najokrutniejszej w dziejach świata i naszej Ojczyzny, duchowni katolicy ponieśli ogromne ofiary z rąk wszystkich okupantów i wrogów Polski: przede wszystkim Niemców, ale także Sowietów czy nacjonalistów ukraińskich. Życie za Wiarę i Ojczyznę oddało około 3 tys. polskich duchownych, blisko 20% całego stanu kapłańskiego. Jednym z największych symboli zbrodni ludobójczych totalitaryzmów na Kościele katolickim jest KL Dachau pod Monachium, gdzie do dnia wyzwolenia obozu przez armię USA 29 kwietnia 1945 r. **męczeńską śmierć poniosło 1034 duchownych, w tym aż 868 Polaków** (obozie więziono łącznie ponad 2,7 tys. księży, najwięcej z Polski – 1800). Dziś mijają 73 lata od tej daty, a dzień kresu męczeństwa w podmonachijskiej katowni jest ważnym momentem wspomnienia o pomordowanych duchownych. Wśród pomordowanych był m.in. bł. Michał Kozal, biskup pomocniczy włocławski, zamordowany 26 stycznia 1943 r., oraz bł. Stefan Wincenty Frelichowski, dziś patron polskich harcerzy, który poniósł męczeńską śmierć 23 lutego 1945 r., ratując współwięźniów podczas epidemii tyfusu w Dachau.

W Polsce najbardziej doświadczonym niemieckim ludobójstwem regionem była diecezja chełmińska, w której Niemcy w okresie niespełna sześciu lat wymordowali ponad połowę kapłanów, śmierć poniosło aż 356. Także pobliskie diecezje, gdańska czy warmińska, spływały wówczas krwią niewinnych duchownych, mordowanych przez Niemców, a od 1945 r. przez Sowietów. Wśród zbrodni na kapłanach diecezji chełmińskiej szczególnie pamiętna jest tzw. krwawa jesień pelplińska z 20 października 1939 r., czyli wymordowanie ponad dwudziestu członków kapituły chełmińskiej i księży profesorów Wyższego Seminarium Duchownego z rektorem ks. prof. Józefem Roskwitalskim. Z kolei w diecezji gdańskiej szczególnie wspomina się Wielki Piątek 22 marca 1940 r., gdy życie swoje Bogu oddali zamordowani przez Niemców wielcy polscy kapłani z parafii w Wolnym Mieście Gdańsku, w tym błogostawieni dziś: **ks. Bronisław Komorowski (1889–1940)**, jeden z najaktywniejszych polskich kapłanów w przedwojennym Gdańsku, m.in. duszpasterz polskich studentów na Politechnice, oraz **ks. Antoni Górecki (1903–1940)**, prefekt Gimnazjum Polskiej Macierzy Szkolnej i rektor kaplicy Matki Boskiej Częstochowskiej w Gdańsku Nowym Porcie. Tego samego dnia zamordowano w Stutthofie łącznie 67 polskich działaczy. Po wojnie wszystkich pochowano na gdańskiej Zaspie. Dwa miesiące wcześniej, 11 stycznia Niemcy w Stutthofie zamordowali liczącą 22 osoby grupę polskich działaczy z Gdańska, w tym bł. **ks. Józefa Rogaczewskiego (1892–1940)** z parafii Chrystusa Króla w Gdańsku, ks. Bernarda Wieckiego z parafii Wocław oraz ks. Władysława Szymańskiego z Sopotu. Po wojnie szczątki pomordowanych przewieziono na Zaspę.

Na Cmentarzu na Zaspie (we Wrzeszczu Dolnym, zlokalizowanym dziś przy ulicach Bolesława Chrobrego i Konstantego Ciołkowskiego) już we wrześniu 1939 r. pochowane zostały pierwsze ofiary niemieckich zbrodni – Polacy z terenu Wolnego Miasta Gdańska. Przez całą wojnę na tym cmentarzu chowane były tysiące niemieckich ofiar. Od 1945 r. stał się on miejscem pamięci narodowej, na które przenoszono także groby z innych miejsc

Pomorza, m.in. z Szymankowa i Stutthofu. Cmentarz ten jest najważniejszym i największym w całym Gdańsku cmentarzem ofiar II wojny światowej, w tym bardzo wielu polskich bohaterów.

Zmiany ustawowe w IPN z 2016 r. umożliwiły Instytutowi działania na rzecz **trwałego upamiętniania**, w tym realizowanie prac na historycznych cmentarzach. W 2017 r. staraniem i ze środków Instytutu Pamięci Narodowej **wyremontowano część nagrobków na Zaspie**. Zadanie to bezpośrednio zrealizowało Oddziałowe Biuro Upamiętnienia Walk i Męczeństwa w Gdańsku. Przeprowadzona została renowacja całej Alei Zasłużonych (44 groby) oraz 30 grobów usytuowanych w dwóch rzędach za pomnikiem Pomordowanych Obrońców Poczty Polskiej. Liczba odnowionych pomników jest niewielka w stosunku do ponad 2 tys. wszystkich nagrobków indywidualnych, znajdujących się na cmentarzu, cieszy nas jednak fakt, iż udało nam się objąć pracami pomniki m.in. błogosławionych księży Bronisława Komorowskiego, Mariana Góreckiego, Franciszka Rogaczewskiego, obrońców Poczty Polskiej, działaczy na rzecz polskości w Gdańsku, Gedanistów, żołnierzy formacji Wojska Polskiego, pomordowanych przez Niemców przede wszystkim w obozie koncentracyjnym Stutthof i w Gdańsku. Są to m.in.: Leon Block, ks. Feliks Bołt, Piotr Bresinski, Maksymilian Bukowski, Rudolf Cymorek, Mieczysław Czyżewski, Józef Dambek, Bernard Filarski, Franciszek Fojut, Wilhelm Grimsmann, Brunon Gregorkiewicz, Stefan Goldmann, Aleksander Hevelke, Józef Hirsch, Jan Jesikiewicz, Maksymilian Kempieński, Franciszek Kręcki, Antoni Lenzion, Stanisław Lesikowski, Alf Liczmański, Bonifacy Łangowski, Jan Michoń, Stefan Mirau, Feliks Muzyk, Witold Nełkowski, Roman Ogoryczak, Bolesław Paszota, Paweł Piątkowski, Władysław Pniewski, Kazimierz Skwierawski, Konrad Sojecki, Kazimierz Strugała, Henryk Studziński, Gustaw Szarski, Michał Szuca, Piotr Teshmer, Augustyn Wesołowski, Henryk Wieczorkiewicz, Anastazy Wika-Czarnowski, Tadeusz Ziółkowski.